

TALOUSARVION LAADINTAOHJE 2027

Kunnanhallitus 24.8.2026

LAUKAAN KUNTA

Sisällys

Talousarvioprosessi ja aikataulu.....	3
VUODEN 2027 TALOUSARVION LÄHTÖKOHDAT	3
Laukaan väestömäärän ennustetaan pysyvän suhteellisen vakaana	5
Kuntastrategia	5
Verotulot	6
Valtionosuudet	7
Talousarvioraami 2027	8
Raamissa huomiodut muutokset.....	8
Talousarvion laadintaan liittyvät periaatteet	12
Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	12
Toiminnalliset tavoitteet	12
Avustukset	14
Toimintatulot.....	14
Henkilösuunnittelu ja –budjetointi.....	14
Sisäisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet	15
Tietohallinto	16
Ruokapalvelut.....	16
Tilapalvelu.....	17
Seudullisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet	17
Ympäristöterveydenhuolto.....	17
Maaseutuhallinto	17
Tuloslaskelma	17
Investoinnit ja rahoituslaskelma.....	18
Investointien budjetoinnin yleiset periaatteet.....	18
Hankinnat ja irtaimistoleasingin käyttö.....	19
Investoinnit vuoden 2027 talousarviossa.....	19
Kilpailullisen toiminnan eriyttäminen	21
Kuvaus käytänteistä.....	22

Talousarvioprosessi ja aikataulu

Kunnanhallitus antaa kokouksessaan 24.8.2026 talousarvio-ohjeen ja -raamin, jonka pohjalta talousarvio 2027 valmistellaan. Ict-palvelut, ruokapalvelut ja tilapalvelut ovat ilmoittaneet kunnan sisäiset veloitukset. Henkilöstöpalvelut valmistelee Accunaan palkkalomakkeet, jotka toimivat palkkojen budjetoinnin pohjana. Palkkalomakkeiden tarkastaminen ja päivittäminen tiedossa olevien henkilöstömuutosten osalta on tulospaikkojen esihenkilöiden vastuulla. Käyttötalouden tulot ja menot tallennetaan Accunaan palvelualueilla. Järjestelmäkoulutus Accunan käytöstä talousarviovalmistelussa järjestettiin kaikille valmistelijoille 13.8.2026.

Lautakuntien tulee talouden vuosikellon mukaisesti antaa raamin mukainen määräraha-kohtainen talousarvioesitys 14.10.2026 mennessä. Lautakunnat voivat toimittaa kunnanhallitukselle perustellun esityksensä raamin muuttamisesta 9.9.2026 mennessä. Raamin ylityksiä koskevat esitykset vaativat vallitsevassa taloustilanteessa erittäin perusteltuja syitä. Kunnanhallituksessa 14.9.2026 annetaan lopullinen raami talousarvioiden valmistelun pohjaksi.

Lautakuntien talousarvioesitysten tulee olla valmiit 14.10. mennessä. Konsernipalveluiden talousarvioesitys käsitellään kunnanhallituksessa 5.10.2026. Talousarvioprosessi etenee kunnanjohtajan talousarvioesityksellä ja mediatiedotteella 29.10.2026.

Kunnanhallitus antaa esityksen veroprosenteista 9.11.2026, ja kunnanvaltuusto tekee veroprosenteista päätöksen 16.11.2026.

Kunnanhallituksen talousarvioseminaari pidetään 19.11.2026. Kunnanhallituksen talousarvioesitys on käsittelyssä 30.11.2026, ja kunnanvaltuusto hyväksyy talousarvion 7.12.2026.

UUODEN 2027 TALOUSARVION LÄHTÖKOHDAT

Suomen talouden tilanne

Suomen talous on pitkään jatkuneen heikon kauden jälkeen hitaasti kääntymässä kasvuun, mutta tilannetta leimaavat edelleen julkisen talouden alijäämä ja korkea työttömyys. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan kuluvana vuonna noin 0,6–0,8 prosenttia, ja kasvun ennustetaan vähitellen vilkastuvan noin 1,2–1,6 prosenttiin vuosina 2027–2028. Talous on noussut taantumasta, ja vienti sekä pitkään laahannut yksityinen kulutus ovat alkaneet varovasti elpyä. Puolustushankinnat (kuten hävittäjätoimitukset) ja vihreän siirtymän energiahankkeet pitävät yllä investointeja, mutta asuntorakentaminen on edelleen hyvin hiljaista. Työttömyysaste on pysynyt korkeana (yli 10 prosentissa), eikä työllisyystilanne parane aivan yhtä nopeasti kuin tuotanto. Julkinen talous on merkittävästi alijäämäinen, ja valtion velkasuhde suhteessa BKT:hen kasvaa edelleen. Suomen Pankki ja Valtiovarainministeriö ennustavat talouskasvun piristyvän ensi vuodesta alkaen, kun ostovoima vahvistuu ja inflatio pysyy maltillisena. Riskeinä talouskehitykselle ovat ennen kaikkea geopolittiset jännitteet, Lähi-idän tilanteen heijastukset energian hintoihin ja kansainvälinen epävarmuus, jotka voivat hidastaa talouden toipumista.

Kuntatalousohjelma: kuntatalouden tilanne

Kuntatalouden tilanne pysyy haastavana kuluvana vuonna. Kuntien talouspaineita lisäävät sovitut palkkaratkaisut, työttömyysetuuskien kasvaneet rahoitusvastuut, valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset ja välttämättömät investoinnit. Toimintakulujen kasvun taustalla on etenkin henkilöstökustannusten kasvu ja palkankorotukset, jotka ovat suurimmillaan lähivuosina. Henkilöstökustannuksia hillitsee osin kuntien omat sopeutustoimet.

Kuntien peruspalveluiden painopiste on sivistys- ja kulttuuripalveluissa, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Laskeva palvelutarve ei kuitenkaan realisoitu menojen alenemisena samassa suhteessa, sillä menot eivät jousta muun muassa palveluverkkoon, henkilöstörakenteeseen ja lainsäädännöllisiin velvoitteisiin liittyvien jäykkyyksien takia. Lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste ja erityisen tuen tarve ovat lisääntyneet viime vuosina.

TE-palvelu-uudistuksen myötä kunnille siirtyi osittainen työttömyysetuuksien rahoitusvastuu, joka on luonteeltaan suhdanneherkkää ja vaikeammin ennakoitavaa. Kuntien rahoitusosuus työttömyysetuuksista kasvaa portaittain työttömyyden keston mukaan ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa suuren osan kuntien työttömyysetuuksien rahoituskustannuksista. Lisäksi muutokset työttömyysetuuksien tasoa määrittävässä kansaneläkeindeksissä sekä päätökset etuuksien tasosta vaikuttavat jatkossa kuntien menoihin. Hallituksen aiemmin päättämät indeksijäädytykset työttömyyden perusturvaetuuksiin ja niiden korotuksiin päättyvät vuoteen 2027, mikä kasvattaa työttömyysetuuksiin tehtäviä indeksikorotuksia vuodesta 2028 alkaen.

Kuntien valtionosuudet kasvavat kuluvana vuonna suotuisasti. Kasvua tukevat erityisesti kustannustenjaon tarkistus ja indeksikorotukset. Valtionosuuksia pienentävät kuitenkin samanaikaisesti muun muassa hallituksen aiemmin päättämät sopeutustoimet, kuten indeksijarru sekä valtionosuuksien tason lasku. Verotuloihin odotetaan kasvua.

Investoinnit pysyvät ennustejaksolla kokonaisuutena korkealla tasolla kuntakohtaisista eroista huolimatta. Maan sisäinen muuttoliike ja ikärakenteen muutos lisäävät kuntien alueellista eriytymistä. Erityisesti kasvavissa kunnissa muuttoliike ja palveluverkon laajentaminen ylläpitävät voimakkaita investointitarpeita. Suuri osa investoinneista kohdistuu välttämättömiin kohteisiin kuten perusinfrastruktuurin ylläpitoon ja korjausvelan hallintaan. Myös vihreän siirtymän investoinnit ylläpitävät osaltaan kuntien investointitasoa korkealla.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Pääministeri Orpon hallituksen linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus vahvistaa kuntataloutta noin 39 miljoonalla eurolla vuonna 2027 ja keskimäärin 130 miljoonalla eurolla vuosina 2028–2030. Kuntien valtionapuihin osoitetaan noin 5,8 miljardia euroa vuonna 2027. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,8 miljardia euroa, kuntien veromenetysten korvaukset 0,6 miljardia euroa ja muut valtionavut 0,4 miljardia euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2027 noin 3,5 miljardia euroa. Valtionosuuden tasoa vuonna 2027 alentaa erityisesti perustoimeentulotukimenojen kasvu vuonna 2025. Uusina toimenpiteinä valtionosuuksissa on huomioitu muun muassa hallitusohjelman mukainen kotoutumispalveluiden uudistus, jonka myötä rahoitus kootaan yhteen kanavaan, peruspalvelujen valtionosuuteen. Tehtävä- ja velvoitemuutosten lisäksi valtionosuuden tasoon vuonna 2027 vaikuttavat 3,5 prosentin indeksikorotus ja sen perusteella tehtävä 2,8 prosenttiyksikköä vastaava indeksivähennys, valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus sekä asukasluvun ja las-kentatekijöiden muutokset.

Kevään 2025 kehysriihen päätöksellä peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään osana sopeutustoimia 75 miljoonalla eurolla vuodesta 2026 alkaen. Tänä vuonna muutos toteutettiin vähentämällä kuntien peruspalveluiden valtionosuusrahoitusta prosenttiperusteisesti. Vähennystä ei tehty niiden kuntien valtionosuuteen, joiden valtionosuus on negatiivinen. Vuonna 2027 vähennyksen kohdentamistapaa jatketaan nykymallin mukaan ja se säädetään pysyväksi. Vuodesta 2028 lähtien valtionosuuden tasoa nostaa edellisiin vuosiin verrattuna erityisesti sote-uudistuksen kustannusneutraaliin toteutukseen liittyvien määräaikaisten valtionosuusvähennysten poistuminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuuksien kunnille arvioidaan kehyskaudella olevan noin 1,3 miljardia euroa. Hallinnonalan valtionavustuksista kunnille kohdistuu arviolta keskimäärin 197 miljoonaa euroa vuosittain. Tehtävämuutoksia hallinnonalalla ovat muun muassa englanninkielisen lukio-opetuksen tarjonnan vahvistaminen ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen mahdollistaminen syksystä 2028 lukien. Lisäksi kotoutumiskoulutuksen järjestäminen vapaassa sivistystyössä päättyy ja siirtyy kuntien vastuulle vuodesta 2027 alkaen.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tehdään useita toimenpiteitä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllisyyden edistämiseksi. Nämä kohdistuvat osin jo vuoteen 2026, mutta myös kehyskaudelle. Näihin kuuluvat työvoimaviranomaisten yhdistyksille osoittama avustus heikossa työmarkkina-asemassa olevien järjestettyyn toimintaan, osaamiseteli yli 25-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien täydennyskoulutukseen, nuorisotyöttömyyden vähentämisen pilottihanke korkean nuorisotyöttömyyden kaupungeissa ja kuudessa suurimmassa kaupungissa sekä lisäksi aiemmin päätetyn nuorten työllistymisetelin vahvistaminen. Toimet, yhdessä jo päätetyn nuorten työllistämisetelin kanssa, ovat yhteensä noin 110 miljoonaa euroa ja ne osoitetaan pääosin avustuksina.

Kuntien roolia kotoutumisen edistämisestä on vahvistettu. Valtio korvaa kunnille pakolaisten ja tilapäistä suojelua saavien vastaanotosta aiheutuvia kustannuksia vuonna 2027 noin 67,7 miljoonaa euroa. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan kotoutumispalveluiden uudistus, jossa järjestelmää tehostetaan ja jossa rahoitus kootaan yhteen kanavaan. Uudistuksella tavoitellaan 15 miljoonan euron säästöä valtiontalouteen, mikä toteutuu osittain leikkaamalla kuntien ja hyvinvointialueiden laskennallisten korvausten tasoa. Kevään 2025 kehysriihessä hallitus päätti toteuttaa kotihoidon tuen Norjan mallin käyttöönoton siten, että oikeus kotihoidon tukeen alkaa kolmen vuoden asumisajan jälkeen. Voimaantulo on siirretty alkamaan vuonna 2027, ja kunnille muutoksesta aiheutuva menojen lisäys korvattaisiin peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän kautta.

MAL-sopimuksissa valtio sitoutuu kaupunkiseutujen saavutettavuutta ja kestävästä liikkumisesta edistäviin hankkeisiin yli 570 miljoonan euron rahoituksella. Näitä ovat muun muassa kaupunkiseutujen raide- ja kaupunkiraitiotiehankkeet. Kehyskaudella 2027–2030 valtio rahoittaa hankkeita 194,8 miljoonalla eurolla.

Valtio tukee asuntotuotantoa erityisesti kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentamiseksi. Valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainavaltuudet laskevat kuluvan vuoden 1,135 miljardista eurosta 500 miljoonaan euroon vuonna 2027 ja 635 miljoonaan euroon vuosina 2028–2030.

Lähde: Valtiovarainministeriön ja Suomen pankin ennusteet, Valtiovarainministeriö: Kuntatalousohjelma vuosille 2027-2030, kevät 2026.

Laukaan väestömäärän ennustetaan pysyvän suhteellisen vakaana

Talousarvioesitysten tulee perustua talousarvio-ohjeessa annettuun väestöennusteeseen tunnuslukujen yhteismittaisuuden varmistamiseksi. Vuoden 2026 asukasmäärä talousarviossa on 18.670 asukasta.

VÄESTÖN MÄÄRÄN KEHITYS									ENNUSTE			
Laukaa	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ikäluokat yhteensä	18 927	18 903	18 823	18 788	18 775	18 762	18 878	18 808	18 702	18 670	18 632	18 585
asukasluvun muutos	-51	-24	-80	-35	-13	-13	116	-70	-106	-32	-38	-47
asukasluvun muutos, %	-0,3 %	-0,1 %	-0,4 %	-0,2 %	-0,1 %	-0,1 %	0,6 %	-0,4 %	-0,6 %	-0,2 %	-0,2 %	-0,3 %

Lähde: Tilastokeskus, Väestöennuste 2024

Kuntastrategia

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Laukaan kunnanvaltuusto hyväksyi 6.6.2022 § 24 kuntastrategian vuosille 2022-2030. Strategia määriteltiin rullaavaksi, ja uuden valtuuston aloitettua toimintansa strategia päivitetään ja painotuksia muutetaan. Strategian päivityksestä päätettiin kunnanvaltuustossa 10.11.2025 § 65.

Strategian pääperiaatteet ja kärkiteemat säilyivät samankaltaisina. Koska kunta painui vuoden 2024 lopussa alijäämäiseksi, kuntatalouden tasapaino ja toiminta resurssien puitteissa on nostettu strategiassa voimakkaasti esille.

Strategia rakentuu kolmen pääperiaatteen varaan, jotka kuvaavat tavoiteltavaa toimintakulttuuria Laukaan kunnassa. Nämä kolme ”peetä” ovat 1) positiivisesti ja 2) palvelen 3) pidemmälle. Periaatteet on kuvattu tarkemmin seuraavassa kuvassa.

Periaatteiden lisäksi strategiassa on kolme keskeistä kärkiteemaa, jotka ovat 1) asukkaat, 2) henkilöstö ja 3) yritykset. Kullekin kärkiteemalle on asetettu kolme strategista tavoitetta sekä kuvattu tavoiteltua toimintakulttuuria kunkin kärkiteeman näkökulmasta. Strategisille tavoitteille on asetettu mittarit, joiden toteutumista seurataan strategiakaudella. Strategian seuranta raportoidaan osana tilinpäätöstä.

Verotulot

Verotuloilla on merkittävä vaikutus kunnan talouden kannalta, sillä kunnan tulopohjasta noin 60 % kertyy verotuloista.

Talousarvioraami vuodelle 2027 on laadittu vuoden 2026 kiinteistöveroprosentilla. Vuoden 2027 kiinteistöveroprosentit säilyvät raamissa vuoden 2026 tasolla alla olevan taulukon mukaisesti.

KIINTEISTÖVERON VAIHTELUVÄLI JA KIINTEISTÖVERO 2027							
	Vaihteluväli 2027	Vero 2027	Muutos %-yks vrt. 2026	Tuotto, € 2027	Osuus, %	Tuotto, € jos maksimi	Tuotto-osuus maksimista
Yleinen kiinteistövero	0,93 % - 2,00 %	1,30 %	0,00	2 229 000	31,5 %	3 429 231	65,0 %
Vakituisen asunnon kiinteistövero	0,41 % - 1,00 %	0,70 %	0,00	3 179 000	44,9 %	4 541 429	70,0 %
Muun asuinrakennuksen kiinteistövero	0,93 % - 2,00 %	1,40 %	0,00	397 000	5,6 %	567 143	70,0 %
Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistövero	2,00 % - 6,00 %	3,00 %	0,00	22 000	0,3 %	44 000	50,0 %
Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero	0,00 % - 2,00 %	1,10 %	0,00	208 000	2,9 %	378 182	55,0 %
Maa-alueen kiinteistövero	1,30 % - 2,00 %	1,30 %	0,00	1 052 000	14,8 %	1 618 462	65,0 %
YHTEENSÄ				7 087 000	100,0 %	10 578 446	67,0 %
			Kiinteistöveron tilityksen korjaukset*	-85 000			
			Kiinteistöveron tilitykset yhteensä	7 002 000			
			Kiinteistöveron tilitykset €/as	374			

*tilitykset ajoittuvat osittain ko. tilikauden ulkopuolelle

Seuraavassa taulukossa on kuntaliiton verotulojen ennustekehikkoon perustuva verotuloarvio vuodelle 2027-2029 verolajeittain eriteltynä. **Raami on valmisteltu voimassa olevilla veroprosenteilla vuoden 2027 osalta. Verotulot on arvioitu raamiesitykseen 10,7 tuloveroprosentin mukaisesti vuodesta 2028 alkaen.** Kuntaliiton verotuloarvioon on lisätty 100.000 euroa kiinteistöverotulojen kasvua yhtiöittämisjärjestelyjen seurauksena.

VEROTULOT (1000 €)						Muutos 2026-2027	
TILIVUOSI	TP 2025	TAM 2026	TA2027	TS2028	TS2029	€	%
VEROLAJI							
Kunnallisvero	38 093	40 335	41 307	45 844	47 778	972	2,4 %
Yhteisövero	2 280	2 545	2 810	2 968	3 077	265	10,4 %
Kiinteistövero	6 811	6 888	7 102	7 102	7 102	214	3,1 %
VEROTULO	47 184	49 768	51 219	55 914	57 957	1 451	2,9 %

Kunnanvaltuusto tekee vuoden 2027 veroratkaisun kokouksessaan 9.11.2026 talouden vuosikellon mukaisesti. Kunnan taloussuunnitelman tulee olla tasapainossa tai ylijäämäinen ja Laukaan kunnan on kuntalain 110 §:n mukaisesti saatava katettua vuosina 2024 ja 2025 kertyneet alijäämät vuoden 2029 loppuun mennessä.

Kunnassa on laadittu kolme talouden tasapainottamishjelmaa, joilla menoja on supistettu ja tuloja kasvatettu talouden tasapainon saavuttamiseksi ja alijäämien kattamiseksi. Palveluita ei pystytä karsimaan ja siten kustannuksia vähentämään merkittävästi enempää lakisääteisiä palveluita vaarantamatta. Kunnanvaltuusto ja Laukaan Vesi- huolto Oy:n hallitus ovat päättäneet toukokuussa 2015 vesihuollon yhtiöittämisen yhteydessä virheelliseen putkien kilometrimäärään perustuneen kauppasumman korjaamisesta 6 miljoonalla eurolla. Päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen. Lisäksi kunnanhallitus päätti aiemman vastaavan sisältöisen päätöksensä perusteluita täydentäen 10.8.2026 eräiden kunnan kiinteistöjen poistoaikojen pidentämisestä olemassaolevan valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman sisällä. Päätös ei ole raamin antamisen aikaan vielä lainvoimainen. Mikäli kumpikaan edellä kuvatuista päätöksistä ei saavuttaisi lainvoimaa ennen seuraavan vuoden 2028 talousarviovalmistelua, kunta joutuu varautumaan tuloveroprosentin kasvattamiseen 10,7 %:iin vuosille 2028 ja 2029. Arvio veronkorotustarpeen suuruudesta muuttuu, mikäli jompikumpi edellä mainituista päätöksistä saavuttaa lainvoiman. Poistoaikojen pidentämisen osalta vaikutusta on myös sillä, minä vuonna päätöksen lainvoima saavutetaan, sillä päätöstä ei voida soveltaa takautuvasti.

Lisäksi kunnan talouden kehitykseen ja veronkorotustarpeeseen vaikuttavat lukuisat muut talouden riskit ja epävarmuustekijät (sotekiinteistöjen yhtiöittäminen, korkojen kehitys, inflaatio, vuoden 2028 mahdolliset palkankorotukset, valtion talouden tulevat sopeutukset), mutta myös orastavan talouskasvun tuomat mahdollisuudet (verotulojen luonnollinen kasvu, työllisyydenhoidon kustannukset). Edellä mainituista syistä veronkorotus on taloussuunnitelmassa suunniteltu vuosille 2028 ja 2029 eikä vielä vuodelle 2027, vaikka useammalle vuodelle jakautuen veroprosentin korotus olisi nyt laskettua 10,7 % maltillisempi.

Valtionosuudet

Talousarvioraamin valtionosuuslaskelmat perustuvat kevään 2026 kehysriihen päätöksiin sekä määräytymistekijöiden muutoksiin, kuten väestö- ja sairastavuus sekä työttömyys- ja työvoimatietojen päivityksille sekä veroen- nusteiden mukaiseen tasauslaskelmaan. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet on arvioitu yhteistyössä sivistys- toimen kanssa arviolaskuria hyväksikäyttäen viimeisimpien käytössä olevien tietojen mukaisesti. OKM:n valtion- osuuksien pienenemiseen noin 0,5 miljoonalla eurolla vaikuttavat muun muassa kansalaisopiston opetustunti- määrän lasku sekä perusopetuksessa olevien kehitysvammaisten oppilaiden määrän lasku.

Laukaan kunnan valtionosuudet pienenevät vuoteen 2026 verrattuna 437.000 euroa. Seuraavassa taulukossa on kuvattu valtionosuuksien kehitys 2025-2027:

VALTIONOSUUDET (1000 €)				Muutos 2026-2027	
	TP 2025	TAM2026	TA 2027	€	%
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus*	9 960	11 058	10 730	-328	-3,0 %
Verotuloihin perustuva tasaus	7 922	7 941	8 007	66	0,8 %
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-779	-1 237	-1 773	-537	43,4 %
Harkinnanvarainen valtionosuus	755	0	0	0	0,0 %
Verotulomenetyksen kompensatiot	933	826	1 188	362	43,9 %
YHTEENSÄ	18 791	18 588	18 151	-437	-2,4 %

Talousarvioraami 2027

Vuoden 2027 talousarvioraamin taustaoletuksena ovat ennusteet verotulojen, valtionosuuksien, rahoituserien sekä poistojen kehityksestä. Vuoden 2025 jälkeen kunnalla on kertyneitä alijäämiä taseessa -5,4 miljoonaa euroa. Muutetun talousarvion mukaan vuonna 2026 kunta tekee noin 250.000 euroa ylijäämäläisen tuloksen.

Kuntalain mukaan alijäämät on pystyttävä kattamaan neljän vuoden kuluttua ensimmäisen kumulatiivista alijäämää tuoneen tilinpäätöksen vahvistamisesta. Laukaan kunnan on katettava kertyneet alijäämät viimeistään vuonna 2029. Taloustilanne on vakava ja kunnan itsenäisen toiminnan jatkumisen näkökulmasta talouden tasapainoon saaminen on taloussuunnitelmakaudella keskiössä.

Vuoden 2027 talousarvioraamin perusteena on käytetty vuoden 2026 muutettua talousarviota. Raamissa on huomioitu sopimusten mukaiset palkankorotukset, yleinen hintatason nousu ja toiminnallisten tai lakisääteisten muutospaineiden vaikutukset kustannuksiin. Toiminnalliset muutospaineet liittyvät esimerkiksi sote-kiinteistöjen yhtiöittämiseen vuoden 2027 alusta, sekä muihin organisaatorakenteessa tehtyihin muutoksiin. Lisäksi raamissa on huomioitu tasapainottamisohjelmien 2.0 ja 3.0 säästötavoitteet.

Edellä mainittujen muutosten jälkeen toimintakate on -61,5 miljoonaa euroa, mikä on 2,7 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2026 muutetussa talousarviossa. Toimintakate heikkenee sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen myötä. Lisäksi kustannuksia edelliseen vuoteen verrattuna nousee muun muassa KVTEs:in mukaiset palkankorotukset 1,4 miljoonaa euroa, ja inflaation vaikutus 0,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2027 talousarvion raami on sitova palvelualueitasolla toimintakatteen osalta. Kunnanhallitus käsittelee talousarvioraamia uudelleen 14.9.2026, jolloin raamiin voidaan tehdä tarkennuksia ja muutoksia.

Lautakunnat voivat toimittaa kunnanhallitukselle perustellun esityksensä raamin muuttamisesta 9.9.2026 mennessä. Raamin ylityksiä koskevat esitykset vaativat nykyisessä taloustilanteessa erittäin perusteltuja syitä.

Lautakuntien tulee talouden vuosikellon mukaisesti antaa raamin mukainen määräraha-kohtainen talousarvioesitys 14.10.2026 mennessä.

Raamissa huomioitavat muutokset

Raamin valmistelussa on huomioitava koko taloussuunnitelmakausi, jotta kertyneet alijäämät saadaan katettua vuoden 2029 loppuun mennessä. Taloussuunnitelman toteutumiseen liittyy runsaasti riskejä: tulojen muodostuminen perustuu arvioihin ja niihin vaikuttavat voimakkaasti sekä talouden yleinen kehitys, että valtiovalan päätökset. Suunnitelma lähtee kuitenkin siitä, että vuosina 2026-2027 tehdään voimakkaita pysyväisluonteisia talouden sopeuttamistoimia tasapainottamisohjelmien 2 ja 3 mukaisesti alkuperäisen vuoden 2023 tasapainottamisohjelman 1.0 lisäksi/päälle.

Raamissa esitetyt luvut tarkentuvat talousarvioprosessin edetessä. Esimerkiksi sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen valmistelu on kesken ja muutokset voivat olla isoja suuntaan ja toiseen. Yleiseen talouteen ennustetaan tällä hetkellä piristymistä, joka voi vaikuttaa nopeastikin kunnan verotuloihin. Muutokset korkotasoennusteissa vaikuttavat Laukaan kunnan taloudessa merkittävästi. Tyypillisesti verotuloennusteet ja valtionosuuden-

nusteet tarkentuvat syksyn mittaan. Vuoden 2026 talousarvion toteuma vaikuttaa taloussuunnitelmaan merkittävästi ja ennuste vuoden toteuman osalta tarkentuu syksyn aikana. Raamin osalta tuleekin varautua vielä muutoksiin raami 2.0:sta sekä vielä lopullisesta talousarviosta päätettäessä.

Raamissa on huomioitu:

Toimintatulot

- KOTO-korvausta ennakoidaan saatavan 150.000 euroa edellistä vuotta vähemmän.
- Myyntitulojen ennakoidaan pienenevän 15.000 euroa
- Maanvuokratulojen ennakoidaan kasvavan 150.000 euroa sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen myötä
- Kunnan saamat sote-kiinteistöjen vuokratulot pienenevät 3,1 miljoonaa euroa
- Sisäisiä vuokratuloja kertyy 1,36 miljoonaa euroa vuotta 2026 vähemmän (kiinteistömäärän väheneminen, aikaisempina vuosina tehtyjen säästötoimien vaikutus sisäisiin vuokriin).
- Yhteensä toimintatulot pienenevät 4,5 miljoonaa euroa.

Toimintakulut

- Palkankorotukset KT:n valtakunnallisten työehtosopimusten korotusten mukaisesti.
- Yleisen hintojen nousun osalta varaudutaan 1,9 prosentin inflaatioon vuonna 2027. Inflaatio on laskettu palvelujen ostojen ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ulkoisten kulujen yhteissummasta.
- Sisäisten vuokramenojen määrän pieneminen on kohdistettu palvelualueille.
- Raamin toiminnallisiin muutoksiin on pyritty varautumaan kustannusten kasvun osalta seuraavasti: 2. asteen koulukuljetukset 50.000 euroa, Laukaan teknisten tukipalveluiden palvelujen ostot 300.000 euroa, tekniselle palvelualueelle 50.000 euron varaus asiantuntijapalvelujen käyttöä varten, rakennusvalvontaan 30.000 euron lisäpalkkavaraus (0,5 htv), ja leasingkorkojen kasvuun 250.000 euron osuus. Toiminnallisissa muutoksissa on huomioitu kuluja pienentävinä toimina kaavoituksen vuodelle 2026 kohdistuvan kertaerän vähentäminen 100.000 euroa, perusopetuksen lasten määrän vähenemisen seurauksena saavutettava resurssivähennys 80.000 euroa sekä U-rakennuksesta ja väestökuntalasta luopumisen vaikutus 159.700 euroa.
- Tasapainottamisohjelmien 2.0 ja 3.0 mukaiset vuodelle 2027 kohdistuvat lisäsopeutukset ovat yhteensä 1,6 miljoonaa euroa ja ne on raamissa jaettu tasapainottamisohjelmien toimenpiteiden mukaisesti palvelualueille.
- Tasausmaksun määrän ennakoidaan Kevan tuottaman ennusteen perusteella pienenevän 140.000 edelliseen vuoteen verrattuna.
- Sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen myötä tulot pienenevät 3,1 miljoonaa euroa ja menot pienenevät 0,9 miljoonaa euroa (huomaa myös kasvu rahoitustuotoissa ja kiinteistöverotuloissa sekä pieneminen rahoituskuluissa ja poistoissa)
- Ruokapalvelun tulosityksikkö siirtyy teknisistä palveluista sivistyspalveluihin.

Verorahoitus

- Verotulot perustuvat Kuntaliiton veroennustekehikkoon. Kunnallisverotuloihin on laskettu korotus 10,7 prosenttiin taloussuunnitteluvuosille 2028-2029. Ks. perustelut edellä kohta Verotulot s. 6.
- Valtionosuudet vuodelle 2027 perustuvat Kuntaliiton valtionosuuslaskelmaan sekä OKM:n valtionosuuksista kunnassa Kuntaliiton tuottaman laskurin avulla tehtyyn arvioon. Seuraaville vuosille valtionosuuksiin on laskettu maltillinen 2 %:n vuosittainen kasvu.

Rahoituserät ja poistot

- Sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen myötä korkotuloja ennakoidaan saatavan 0,4 miljoonaa euroa aiempaa enemmän, ja muita rahoitustuloja 50.000 euroa enemmän.
- Rahoitustuottojen määrässä on huomioitua Mustankorkean osinkojen maksun päätyminen jätelain uudistuksen myötä 2027 alkaen

- Poistojen ennakoidaan pienenevän 1,2 miljoonaa euroa (sotekiinteistöjen siirtyminen yhtiöihin, niukka investointilinja)

Taloussuunnitteluvuodet

- Vuodelle 2028 ja 2029 varataan 0,5 M€ joukkoliikennekulujen kasvuun.

Talousarviovertailut Vertailuvuosi												Muutos		
Toimintatulot	Toteuma 2025	TAM 2026	palkat	indeksi/ inflaatio	Sisäiset vuokrat	toiminnalliset muutokset	Tasapainottamis ohjelma 2.0 (2027 vaik.)	tasapainottamis ohjelma 3.0	Palkkojen+tasaus- maksun muutokset	Organisaatiomuu- tos/siirrot	muutos	TA 2026	€	%
1,90 %														
Konsernihallinto	4 222,5	3 326,6	0,0	0,0	0,0	-150,0	0,0	-25,0	0,0	150,0	-25,0	3 301,6	-25,0	-0,8 %
Sivistyspalvelut	3 390,0	2 515,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	0,0	3 055,3	3 065,3	5 580,5	3 065,3	121,9 %
Tekniset palvelut	27 592,3	24 753,7	0,0	0,0	-1 360,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-6 197,5	-7 557,9	17 195,8	-7 557,9	-30,5 %
YHTEENSÄ	35 204,8	30 595,4	0,0	0,0	-1 360,4	-150,0	0,0	-15,0	0,0	-2 992,2	-4 517,6	26 077,8	-4 517,6	-14,8 %
Talousarviovertailut Vertailuvuosi												Muutos		
Toimintakulut	Toteuma 2025	TAM 2026	palkat	inflaatio	Sisäiset vuokrat	toiminnalliset muutokset	Tasapainottamis ohjelma 2.0 (2027 vaik.)	tasapainottamis ohjelma 3.0	Palkkojen+tasaus- maksun muutokset	Organisaatiomuu- tos/siirrot	muutos	TA 2026	€	%
3,27 % 1,90 %														
Konsernihallinto	11 634,9	11 856,0	354,0	90,0	-25,3	-22,0	-40,0	-333,0	-140,0	0,0	-116,3	11 739,7	-116,3	-1,0 %
Sivistyspalvelut	62 940,1	60 076,2	953,5	200,0	-1 217,1	-108,0	-410,0	-568,0	0,0	2 921,6	1 772,0	61 848,1	1 772,0	2,9 %
Tekniset palvelut	20 607,7	17 428,9	96,9	180,0	-118,0	470,3	-20,0	-228,0	0,0	-3 835,9	-3 454,7	13 974,1	-3 454,7	-19,8 %
YHTEENSÄ	95 182,7	89 361,0	1 404,3	470,0	-1 360,4	340,3	-470,0	-1 129,0	-140,0	-914,3	-1 799,1	87 562,0	-1 799,1	-2,0 %
Talousarviovertailut Vertailuvuosi												Raami	Muutos 2026-2027	
Toimintakate	Toteuma 2025	TAM 2026	palkat	inflaatio	Sisäiset vuokrat	toiminnalliset muutokset	Tasapainottamis ohjelma 2.0 (2027 vaik.)	tasapainottamis ohjelma 3.0	Palkkojen+tasaus- maksun muutokset	Organisaatiomuu- tos/siirrot	muutos	TA 2026	€	%
Konsernihallinto	-7 412,4	-8 529,4	-354,0	-90,0	25,3	-128,0	40,0	308,0	140,0	150,0	91,3	-8 438,1	91,3	-1,1 %
Sivistyspalvelut	-59 550,1	-57 561,0	-953,5	-200,0	1 217,1	108,0	410,0	578,0	0,0	133,7	1 293,3	-56 267,7	1 293,3	-2,2 %
Tekniset palvelut	6 984,6	7 324,8	-96,9	-180,0	-1 242,4	-470,3	20,0	228,0	0,0	-2 361,6	-4 103,2	3 221,7	-4 103,2	-56,0 %
YHTEENSÄ	-59 977,9	-58 765,6	-1 404,3	-470,0	0,0	-490,3	470,0	1 114,0	140,0	-2 077,9	-2 718,5	-61 484,2	-2 718,5	4,6 %

Talousarvion laadintaan liittyvät periaatteet

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2025 tilinpäätöksessä kunnan taseeseen muodostui 5,4 miljoonaa euroa alijäämää. Kuntalaki edellyttää kuntien taloudenpidolta tasapainoa. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa kuntalain säätämässä määräajassa. Alijäämän kattamista koskevista toimenpiteistä päätetään taloussuunnitelmassa. Jos alijäämää ei saada katettua määräajassa tai muut kuntalaissa säädetyt kriteerit täyttyvät, kunnassa voidaan käynnistää erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely eli kriisikuntamenettely.

Kunnanvaltuusto hyväksyi 25.9.2023 § 37 talouden tasapainottamisohjelman 1.0 vuosille 2024-2026. Tasapainottamisohjelma sisältää kuusi miljoonaa euroa pysyviä taloutta vahvistavia toimenpiteitä. Toimintaympäristön muutosten vuoksi ensimmäinen tasapainottamisohjelma ei riitä kattamaan kertynyttä alijäämää vuoden 2029 loppuun mennessä. Lisäksi tehdyn arvion mukaan n. 0,8-0,9 miljoonan euron osuus vuoden 2023 suunnitelluista sopeutuksista ei tule toteutumaan. Kunnanvaltuusto päätti talouden tasapainottamisohjelma 2.0:sta kokouksessaan 10.11.2025 § 66. Tasapainottamistoimenpiteistä noin 1,95 miljoonaa euroa kohdistuu henkilöstömenoihin. Lisäksi muista menoista ja tulojen lisäyksistä etsittiin säästöjä noin 1,2 miljoonaa euroa/vuosi alkaen vuodesta 2026 ja edelleen 0,25 miljoonaa euroa vuodesta 2027 alkaen.

Työllisyyden ja perusopetuksen kustannusarvion noustua ja verotulo- ja valtionosuusarvion heikennettyä vuonna 2026 päätettiin tasapainottamisohjelma 3.0 valtuustossa 1.6.2026 § 17. Tasapainottamisohjelman toimenpiteillä voidaan saavuttaa yhteensä 1.065.000 euron säästöt vuodelle 2026 ja 2.305.000 euron säästöt vuodesta 2027 alkaen.

Talousarviossa talouden tasapainottamistoimenpiteet tulee kirjata eritellysti palvelualueen toimintasuunnitelman yhteyteen ja niiden toteutumista tulee aktiivisesti edistää ja seurata kaikilla palvelualueilla. Mikäli jokin suunniteltu sopeutustoimi ei jostain perustellusta syystä ole toteutumassa tasapainottamisohjelmassa suunnitellussa laajuudessa, tulosityksikön ja palvelualueen tulee ensisijaisesti etsiä korvaavat sopeuttamistoimet raamiin pääsemiseksi omasta toiminnastaan ja esittää ne hyväksyttäväksi talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet ovat kuntalain mukaisia valtuuston vahvistamia tavoitteita. Kuntalain mukaan talousarviossa osoitetaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä näiden edellyttämät määrät ja tuloarviot. Tällä lainkohdalla on haluttu korostaa toiminnallisten tavoitteiden merkitystä talousarviossa. Lainkohdan tulkinnan mukaan toiminnalliset tavoitteet sekä määrät ovat oikeudellisesti yhtä sitovia ja niiden toteutumisesta on vastattava valtuustolle. Toimialojen tulee asettaa määrä-, laatu-, taloudellisuus- ym. tavoitteita sen mukaan kuin eri tehtävissä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteet ja niihin liittyvät mittarit voidaan esittää esimerkiksi numeroina tai yksinomaan sanallisesti.

Tavoitteiden saavuttaminen kuvaillaan vastaavan vuoden toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta arvioi osaltaan arviointikertomuksessa, missä määrin valtuuston talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Sitovien tavoitteiden tulee olla kunnan strategian mukaisia ja edesauttaa siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista. Toiminnalliset tavoitteet sitovat lautakuntia ja viranhaltijoita samalla tavalla kuin sitovat määrät. Tavoitteiden toteutumista seurataan talouden osavuositarkastusten yhteydessä. Talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet esitetään oheisen taulukon mukaisesti. Taulukkoa hyödynnetään myös sitovien tavoitteiden seurannassa tilinpäätöksessä.

Tavoitteiden asettamisessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että kyseessä on valtuustotasoinen asiakirja. Tavoitteiden tulee olla riittävän merkittäviä koko kunnan toiminnan kannalta. Tavoitteiden tulee edistää kuntastrategian toteutumista. Tavoitteiden vaatima resursointi tulee vastavuoroisesti näkyä määrärahoissa ja esimerkiksi henkilöstösuunnitelmassa. Tavoitteiden asettamisessa tulee huomioida sopeuttamistoimien vaikutus käytössä oleviin resursseihin. Henkilöstömäärän väheneminen kasvattaa toiminnallisten tavoitteiden harkitun asettamisen merkitystä

entisestään: mitkä ovat strategisesti tärkeimmät ja vaikuttavimmat asiat, joihin henkilöstön työpanos kohdennetaan? Palvelualueen toiminnallisten tavoitteiden määrä on 3-10 kappaletta. Talousarviossa määriteltujen tavoitteiden lisäksi palvelualueilla, tulosyksiköillä ja tulospaikoilla voi olla monia alemman tason tavoitteita, mutta niitä kaikkia ei tarvitse käsitellä talousarviossa ja ne eivät ole valtuustoon nähden sitovia.

Tavoitteiden asettamiseen kannattaa paneutua perusteellisesti. Seuraavassa annetaan muutamia esimerkkejä hyvien talousarviotavoitteiden laatimiseksi.

Hyvä talousarviotavoite on:

1. **Aidosti muutosvoimainen** – mitä on tapahtunut tämän tavoitteen toteutumisen jälkeen?
2. **Asiakkaalle (kuntalaiselle) arvoa tuottava** – sisäistä kehittämistä tavoitteeksi vain harkiten
3. **Inspiroiva** – riittävän kunnianhimoisen ja merkityksellinen
4. **Tarkkarajainen ja konkreettinen** – aikajänne (mielellään yksi vuosi), lähtötaso, tavoitetaso
5. **Toteutettavissa** – kunnianhimon kanssa jalat maassa, realismia resurssien suhteen

Tavoitteet tulee linkittyä kuntastrategiaan. Strategian tulee ohjata kunnan toiminnan kehittymistä. Seuraavassa on kuntastrategiasta kiteytettyjä strategisia muutoksia/muutostavoitteita, joihin talousarviotavoitteet tulee linkittyä. Tavoitetaulukon ensimmäisessä sarakkeessa (Strateginen linjaus/tavoite) tulee siis aina olla jokin seuraavista strategisista muutoksista ja tavoitteen tulee edistää muutoksen toteutumista, jotta varmistumme tavoitteiden ohjaavan kuntaa strategisesti oikeaan suuntaan:

Laukaan kunnan strategiset muutokset:

1. Asukastyytyväisyys paranee
2. Asiakastyytyväisyys paranee
3. Henkilöstön hyvinvointi paranee
4. Työnantajamielikuva paranee
5. Yritystyytyväisyys paranee
6. Uutta liiketoimintaa syntyy
7. Kuntatalouden tasapaino vahvistuu

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
<i>Mihin kuntastrategian mukaiseen strategiseen muutokseen toiminnallinen tavoite linkittyy?</i>	<i>Toiminnallinen tavoite kuvattuna mahdollisimman yksiselitteisesti. Tavoitteessa pyritään määrittelemään kohdevuoden tavoite, mutta tavoitteet voivat olla myös monivuotisia ja toistua useassa perättäisessä talousarviossa.</i>	<i>Miten tavoitteen toteutusta mitataan? Mahdollisuuksien mukaan käytetään selkeästi määritellyjä määrällisiä mittareita. Tarvittaessa määritellään laadullinen arviointi ja miten se toteutetaan ja kuka sen toteuttaa.</i>	<i>Kuvataan tavoitteenasettelun ja mittareiden kautta olennaisilta osin lähtötaso ja tavoitetaso suunnitelmavuonna</i>
<i>Esimerkki: Asiakastyytyväisyys paranee</i>	<i>Esimerkki: Kehitetään perheiden kohtaamista</i>	<i>Esimerkki: Vuosittainen asiakastyytyväisyyskysely</i>	<i>Esimerkki: Tulos 2024 43 pistettä</i>

	<i>palveluissa mm. henkilöstön vuorovaikutusosaamiseen panostamalla. Kehitetään monikanavaista viestintää, jotta kaikki asiakasperheet tavoitetaan.</i>	<i>– tulosten keskiarvo kehittyy edelliseen vuoteen verrattuna vähintään 10 pisteellä.</i>	<i>Tavoitetaso 2025 53 pistettä.</i>
--	---	--	--------------------------------------

Avustukset

Lautakuntien talousarvioesityksien yhteydessä tulee listata kaikki lautakunnan alaisuudesta myönnettävät avustukset yhteisöille.

Toimintatulot

Lautakuntien talousarvioesityksen tulee sisältää realistinen arvio vuoden 2027 käyttötalouden tulojen määrästä. Tulopohjan säilyttämiseksi lakimuutoksia vastaavat korotukset tulee tehdä maksuihin. Laissa määritellyt maksut peritään enimmäismääräisinä. Toimintatulojen korottamista tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää osana sopeutusta.

Henkilösuunnittelu ja –budjetointi

Työmarkkinatilanne ja palkkaratkaisun taso

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 29.2.2028 saakka. Vuoden 2027 aikana tehtävät sopimuskorotukset tulevat voimaan 1.4.2027 ja ovat yleiskorotus 2,00 %, paikallinen järjestelyerä 0,40 % sekä kehittämisohjelmaerä (paikallinen erä) 0,40 %. Paikallinen järjestelyerä ja yleiskorotus voivat muuttua perälautaratkaisun myötä.

Henkilöstöhallinto laatii talousarvion valmistelijoille Accunaan palkkabudjetoinnin, jonka avulla yleiskorotuksiin perustuvat henkilöstökulujen arvioidut muutokset lasketaan talousarvion valmisteluvaiheessa. Talousarvioraamiin on tehty työ- ja virkaehtosopimukseen perustuen järjestelyerien osalta korotusvaraus henkilöstöpalveluihin, josta rahat jaetaan myöhemmin tulospaikoille vuoden 2027 järjestelyerien jakamisesta tehdyn päätöksen jälkeen.

TS ja TTES sopimusten korvaavasta Kunta-alan teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimuksesta (TATES) neuvotellaan parhaillaan, ja sen arvioitu valmistumisajankohta on 31.3.2027 mennessä ja käyttöönotto viimeistään 31.1.2028. TS:n ja TTESin osalta kehittämisohjelmaerät siirtyvät TATES-sopimuksen käyttöönottoon, yleiskorotus ja paikallinen järjestelyerä toteutuu yllämainitun mukaisesti.

Henkilöstösuunnitelma talousarviossa

Talousarviossa esitetään henkilöstösuunnitelmat tulosityksiköittäin henkilötöyvuosina 0,25 htv:n tarkkuudella.

Henkilöstösuunnitelmassa eritellään vakinaisessa ja määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva henkilöstö. Henkilöstösuunnitelma esitetään myös taloussuunnitelmavuosille. Talousarvioon varataan määrärahat henkilöstösuunnitelman mukaisiin palkkauskustannuksiin.

Talousarvion henkilöstösuunnitelma on kunnanhallitukseen nähden sitova. Vuonna 2027 täyttölupaa ei tarvitse hakea kunnanhallitukselta, mikäli tehtävän täyttö on sitovan henkilöstösuunnitelman mukainen, vaan täyttöluvan voi myöntää palvelualuejohtaja. Rekrytoinneissa on vuonna 2027 edelleen huomioitava yhteistoimintaneuvotteluiden jälkeiset takaisinottovelvollisuudet. Kunnanhallitus on kokouksessaan 12.5.2025 päättänyt rekrytointien rajoittamisesta toistaiseksi. Niin kauan kuin rekrytointirajoitus jatkuu, sitä koskevia ohjeita on noudatettava kaikissa rekrytointisuunnitelmissa.

Henkilöstösuunnitelma on sitova myös suunnitelmavuosien osalta siten, että toistaiseksi voimassa olevan tehtävän täyttö lasketaan myös suunnitelmavuosien henkilötyövuosiin. Jos tehtävän täyttäminen vuonna 2027 aiheuttaa henkilöstösuunnitelman henkilötyövuosien ylityksen taloussuunnittelukaudella, tulee asia käsitellä henkilöstösuunnitelman muutoksena kunnanhallituksessa.

Henkilöstösuunnitelmaan tulee sisällyttää kuvaus tulosityksikön henkilöstön vaihtuvuudesta ja suunnitelluista muutoksista. Henkilöstösuunnitelmaa varten täytettävä taulukko sisällytetään valmistelijoille annettavaan talousarvion laadintapohjaan.

Accunan palkkabudjetti henkilöstösuunnittelun ja –budjetoinnin työkaluna

Henkilöstösuunnittelu ja -budjetointi tehdään Accunan palkkojen budjetointi-syöttöpohjalla kustannuspaikoittain. Henkilöstöpalvelut toimittaa kustannuspaikoittain oleville syöttöpohjille tiedot vakituisista ja määräaikaisista henkilöistä palkkatietoineen, joiden palvelussuhde on voimassa tammikuussa 2027. Kukin yksikkö arvioi ja laskee palikat sen henkilöstön osalta, joka ei ole syöttöpohjassa, eli uudet palkattavat vakituiset ja määräaikaiset henkilöt sekä arviot henkilöstövähennyksistä. Talous- ja henkilöstöhallinto on syöttänyt Accunan taustatietoihin sivukulutiedot, jotka järjestelmä laskee automaattisesti palkkojen budjetointi -syöttöpohjan tietojen mukaisesti budjetin syöttötietoihin.

Accunan palkkabudjetista laaditaan henkilöstösuunnitelma, josta käy ilmi vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön määrä toiminnoittain sekä henkilöstön nimikkeet. Accunan palkkabudjetin yhteenveto-sivulta saa katsottua henkilötyövuodet talousarvioon laadittavaa henkilöstösuunnitelmaa varten. Talousarviota varten henkilöstösuunnitelmat tallennetaan P:\Taloushallinto\TALOUSARVIOT\TA 2027. Henkilöstöpalvelut ilmoittaa erillisellä viestillä, kun henkilöstösuunnitelmat ovat tarkistettavissa.

Henkilöstösivukulutiedot on viety Accunaan vuoden 2026 sivukuluprosenttien ja Kuntaliiton ennusteen mukaisesti:

Sairausvakuutusmaksu (4150) 1,91 %

Työttömyysvakuutusmaksu (4160) 1,23 %

Tapaturmavakuutusmaksu (4170) 0,35 %

Muut sosiaalivakuutusmaksut (4180) 0,03 %

Palkkaperusteinen KuEL – maksu (4100) 17,03 %

VaEL – maksu (4110) 17,08 %

Mikäli raporteista on jotain kysyttävää tai tarvitset apua palkkakulujen arviointiin, voit ottaa yhteyttä henkilöstöpäällikkö Sanna Liimataiseen, puh. 050 315 3310, sanna.liimatainen@laukaa.fi.

Sisäisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet

Raamitaulukossa on alustava yhteenveto sisäisten erien muutoksista palvelualuekohtaisten talousarvioesitysten valmistelua varten. Lautakuntien talousarvioesityksissä tulee budjetoida sisäiset veloitukset kokonaisuudessaan. Ict-palvelut, ruokapalvelut ja tilapalvelut ovat ilmoittaneet sisäiset veloitukset hallintokunnille kesäkuussa.

Kunnan sisällä tapahtuvien sisäisten myyntien tulee olla yhtä suuria sisäisten ostojen kanssa. Tämä tarkoittaa, että toisen yksikön tuotto on aina toisen yksikön kustannus. Sisäisille tapahtumille on kirjanpidossa omat tilit (SIS.). Talousarviossa huomioidaan vain suuruusluokaltaan oleelliset sisäiset erät. Vähäisemmät sisäiset ostot ja myynnit budjetoidaan ulkoisille tileille.

Tietohallinto

Laukaan kunnan tietohallinnon (kp 013403) talousarvio laaditaan siten, että toimintatuotot kattavat toimintakulut sekä poistot edellisvuosien investoinneista. Laitemäärissä tapahtuvien muutosten vaikutukset kustannuksiin huomioidaan vuonna 2027 kahden kuukauden välein.

Tietohallinto laskuttaa kaikista laitteista jotka on kytketty tietoverkkoon tai tietohallinnolla on hankinta- ja ylläpitovastuu: työasemat, tabletit, kopiokoneet, valvontalaitteet (kiinteistövalvonta, kameravalvonta jne.) Laitteet on jaettu useaan eri luokkaan niiden kriittisyyden, käytön ja kulujen mukaan. Laitteiden sisäinen laskutus sisältää tietoverkkojen rakentamis- ja ylläpitokuluja sekä käytön tuen kulut. Sisäisiin tietohallintopalveluihin otetaan huomioon myös henkilöstön (käyttäjätunnusten) määrä.

TIETOKONELAITTEET (pöytäkone, kannettava, tabletti), arvioitu käyttöikä 60kk

Vuosikustannukset luokittain ovat:

Luokka 1, hallinnon pöytäkone: 250 euroa

Luokka 2, hallinnon kannettava: 400 euroa

Luokka 3, oppilastyöasemat: 250 euroa

Luokka 4, valvontalaitteet, edulliset tabletit: 80 euroa

Luokka 5, tabletit: 200 euroa

Luokka 6, muut (esim. monitoimilaitteet): laitehankinta tietohallinnon sisäisenä laskutuksena todellisten kustannusten mukaisesti (käyttökustannukset suoraan toimialueelta toimittajan huoltosopimuksella tai toimialue hankkii käyttöosat)

Luokka 7, palvelimet: 800 eur

PUHELIMET, arvioitu käyttöikä 36kk

Vuosikustannukset luokittain ovat:

Peruspuhelin (Android): 80 euroa

Erikoispuhelin: 250 euroa

Puhelinkustannus sisältää laitteen hankintakustannuksen ja niiden ylläpidon ja palvelut (ohjeistus, sähköpostit ja kalenterit puhelimeen, liittymien avaukset jne.), mutta ei liittymästä aiheutuneita kustannuksia (kuukausimaksut, puhelut, datamaksut, muut palvelut).

KÄYTTÄJÄT

Vuoden 2027 talousarviossa työntekijän ja luottamushenkilön vuosittainen yksikköhinta on 60 euroa henkilöltä. Tämä laskutetaan käyttäjätunnuksiin perustuen kerran vuodessa.

Lisätiedot tietohallintopäällikkö Olli-Markus Kantlin: 040 6700 994, olli-markus.kantlin@laukaa.fi

Ruokapalvelut

Ruokapalvelun talousarvio laaditaan siten, että toimintatuotot kattavat toimintakulut, poistot ja vyörytykset. Palvelualuekohtaiset ruokapalvelun kustannukset ja yksikköhinnat tarkentuvat talousarvion valmistelun edetessä.

Kilpailullisilla markkinoilla tapahtuva toiminta eriytetään omalle kustannuspaikalleen.

Lisätietoja antaa Elisa Pollari: 040 623 8187 / elisa.pollari@laukaa.fi

Tilapalvelu

Sisäinen vuokra koostuu kiinteistön ylläpito- ja pääomavuokrasta. Ylläpitovuokran osuus määräytyy edellisen vuoden toteutuneiden ylläpitokustannusten mukaisesti. Pääomavuokra, joka tarkastetaan vuosittain, pohjautuu rakennuksen teknisiin arvoihin. Palvelualueille myönnetään tarvittavat määrärahat vuokrien kattamiseksi.

Seudullisten yksiköiden hinnoitteluperiaatteet**Ympäristöterveydenhuolto**

Yhteistoimintasopimuksen mukaan kuntien maksuosuudet määräytyvät niin, että kukin kunta maksaa neuvotteluissa sovitun kiinteän asukaskohtaisen hinnan yhteistoiminnan toteutuneista kokonaiskuluista. Vuoden 2027 talousarviokehityksen perusteena on käytetty vuoden 2026 talousarviota. Kehyksessä on arvioitu tuleva palkkakehitys ja sisäisten erien muutokset.

Ympäristöterveydenhuolto on toimittanut vuoden 2027 talousarvioesityksen lausunnolle yhteistoiminta-alueen kunnille kesäkuun loppuun mennessä.

Maaseutuhallinto

Yhteistoiminta-alueen kustannukset jaetaan sopijakuntien kesken käyttäen laskentaperusteena tilalukumäärää, joka määritellään toimintavuotta edeltävän vuoden kuntien aktiivitilojen (tukea hakevat tilat) määrien perusteella. Vuoden 2027 talousarviokehityksen perusteena on käytetty vuoden 2026 talousarviota. Kehyksessä on huomioitu arvioitu tuleva palkkakehitys ja sisäisten erien muutokset.

Maaseutuyksikkö on toimittanut vuoden 2026 talousarvioesityksen lausunnolle yhteistoiminta-alueen kunnille 1.7.2025 mennessä.

Tuloslaskelma

Seuraavassa taulukossa on esitetty talousarvioraamin mukainen tuloslaskelma vuoden 2027 talousarvioksi sekä vuosien 2028–2029 taloussuunnitelma. Suunnitelmavuosien toimintatuloissa ja -kuluissa on huomioitu ennuste yleisestä talouskehityksestä. Kunnan taloussuunnitelman tulee olla tasapainoinen eli taloussuunnitelman viimeisenä vuonna kunnalla ei saa olla kertyneitä alijäämiä. Tuloslaskelmaa päivitetään suunnittelun tarkentuessa talousarvioprosessin edetessä.

Tuloslaskelma	TP 2025	TAM 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	35 204 821	30 595 400	26 077 800	26 077 800	26 077 800
Myyntituotot	9 391 032	6 664 480	6 514 480	6 514 480	6 514 480
Maksutuotot	1 391 745	1 251 000	1 251 000	1 251 000	1 251 000
Tuet ja avustukset	1 412 408	880 300	880 300	880 300	880 300
Muut tuotot	23 009 636	21 799 620	17 432 020	17 432 020	17 432 020
Toimintakulut	95 182 682	89 361 020	87 561 920	89 674 651	91 468 141
Henkilöstökulut	38 863 559	36 250 340	36 449 640	37 040 124	37 780 922
Palvelujen ostot	26 300 116	23 811 810	23 907 810	24 885 966	25 383 690
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 892 594	4 900 590	4 990 590	5 090 402	5 192 210
Avustukset	3 175 383	3 349 700	3 349 700	3 416 694	3 485 030
Muut menot	21 951 030	21 048 580	18 864 180	19 241 464	19 626 290
Toimintakate	-59 977 861	-58 765 620	-61 484 120	-63 596 851	-65 390 341
Verotulot*	47 184 416	49 768 000	51 219 000	55 914 000	57 957 000
Verotulot					
Valtionosuudet	18 791 421	18 588 000	18 151 030	18 514 050	18 884 330
Rahoitustuotot ja -kulut:					
Korkotuotot	459 177	620 000	990 000	965 000	950 000
Muut rahoitustuotot	457 867	600 000	350 000	350 000	350 000
Korkokulut	2 586 797	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Muut rahoituskulut	10 428	20 000	20 000	20 000	20 000
Vuosikate	4 317 795	7 790 380	6 205 910	9 126 199	9 730 989
Suunnitelman mukaiset poistot	7 586 843	7 540 000	6 520 000	6 295 000	6 379 000
Arvon alentumiset	-567 370				
Satunnaiset tuotot	1 108 538	0	0		
Tilikauden tulos	-2 727 881	250 380	-314 090	2 831 199	3 351 989
Tavoitteet ja tunnusluvut					
Vuosikate/Poistot	56,9 %	103,3 %	95,2 %	140,0 %	149,2 %
Vuosikate, euro/asukas	229,57	416,55	332,40	488,82	521,21
Kertynyt yli-/alijäämä	-5 373 238	-5 122 858	-5 436 948	-2 605 749	746 240

Investoinnit ja rahoituslaskelma

Investointien budjetoinnin yleiset periaatteet

Pitkän aikavälin investointisuunnitelmassa otetaan huomioon taloudellinen tilanne, väestökehitys, palveluverkkoselvitys sekä palvelutuotannon tarpeet. Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot. Käyttöomaisuuden hankinnat, jotka ovat vähintään 10.000 euroa ja jotka vaikuttavat tuotannontekijänä useana tilikautena, käsitellään investointiosassa. Pienhankintarajan alle jäävät investoinnit merkitään käyttötalouden menoksi.

Vuosikorjausmenot eivät ole investointeja. Korjaus- ja huoltomenot, joiden seurauksena hyödykkeen tulontuottamiskyky tai käyttö palvelutuotannossa voidaan säilyttää ennallaan (tai palauttaa ennalleen), kirjataan syntymistilikauden kuluksi.

Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot hankkeille tai hankeryhmille. Hankkeet ja hankeryhmät voidaan ryhmitellä tarvittaessa toimieliimittain ja tehtävittäin. Monivuotisista hankkeista esitetään myös kokonaiskustannusarvio. Hankkeen perusteluissa valtuusto voi antaa hankevastaavalle toimivaltuuden tarkistaa hankintamenon jaksottumista myöhemmin kokonaiskustannusten rajoissa. Investointiosassa tai sen perusteluissa määritellään valtuustoon nähden sitova taso.

Jos investointeja on rahoitettu leasingilla tai elinkaarimallilla, vuokratuloja ei merkitä investointiosaan vaan käyttötalouteen. Talousarviossa on huomioitava kuntakonsernin vastuut ja velvoitteet, jolloin kyseiset hankkeet kuvataan tekstiosassa ja arvioidaan kokonaisvastuut, joihin kunta sitoutuu.

Investointiosassa esitetään investointeja koskevat tavoitteet. Lisäksi selvitetään, tavoitellaanko investoinnilla palvelutuotannon määrän lisäystä, palvelukyvyn parantamista vai tuotannon tehostamista. Hankekohtaisissa tavoitteissa luokitellaan, onko kyseessä uus-, laajennus- vai korvausinvestoinnista.

Investointiosan tuloarviot muodostuvat investointien rahoitusosuuksista sekä aiemmin toteutettujen investointien myynneistä. Myyntitulot budjetoidaan investointitulona tasearvon mukaisena. Arvioitu luovutusvoitto tai – tappio budjetoidaan käyttötalousosaan.

Laukaan kunnan poistosuunnitelman mukaan hyödykekohtaisesti käytetään pääsääntöisesti poistosuunnitelman alarajaa. Mahdollisille alarajan ylittävälle poistoille tehdään hyödykekohtainen poistosuunnitelma. Talousarvion tekstiosassa perustellaan mahdollinen alarajaa pidemmän poistoajan käyttö. Erityinen hyödykekohtainen peruste pidemmälle poistoajalle voi tulla kysymykseen esimerkiksi, jos on ilmeistä, että hyödykkeen käyttöikä rakennus-teknisistä syistä, alhaisen käyttöasteen takia tai muusta syystä tulee olemaan tavanomaista pidempi. Poistosuunnitelman alarajan ylittävät poistoajat hyväksytään hankesuunnitelman tai talousarvion yhteydessä.

Hankinnat ja irtaimistoleasingin käyttö

Hankintoihin on erillinen hankintaohje, jonka kunnanhallitus on antanut 10.8.2026 § 177. Irtaimistoleasingin käytöstä annetaan erillinen ohjeistus intranet Aitassa.

Investoinnit vuoden 2027 talousarviossa

Nettoinvestoinnit vuoden 2027 talousarvioraamissa ovat 7,5 miljoonaa euroa. Suurin yksittäinen rakennusinvestointi on ruokapalvelukeskuksen investointi, johon on varattu 3,2 miljoonan euron investointimääräraha. Liikennealueisiin, puistoihin ja yleisiin alueisiin on varattu investointiohjelmassa 1,7 miljoonaa euroa, Kuhankosken kevyt-
väylään 0,3 miljoonan euron määräraha, ja VT9-tiehankkeelle 500.000 euron määräraha. Lisäksi hulevesikohteiden peruskorjauksiin on varattu 150.000 euroa. Maanhankintaan on varattu 331.000 euroa ja yritystonttien esirakentamiseen 50.000 euroa. Kohdentamattomaan investointimäärärahaan, 600.000 euroa. Edellä mainittujen lisäksi investointimäärärahat kohdentuvat pääasiassa pienemmille hankkeille.

Investointiohjelmaan on raamin antamisvaiheessa kirjattu hankkeet, joihin liittyvä tarveselvitys tai hankesuunnittelu on käynnissä. Raamissa ei anneta investointilupaa tai -pääöstä investointikohteille. Investointikehystä tarkastellaan talousarvion valmistelun edetessä ja kunnanhallitus voi asettaa tarkemman investointikehyksen tarkastaessaan talousarviota.

Seuraavissa taulukoissa on kuvattu vuoden 2027 investointikehys ja alustava viiden vuoden suunnitelma investoinneista sekä rahoituslaskelma. Investointitaulukko päivittyy talousarvioprosessin edetessä. Talousarvion yhteydessä annetaan viiden vuoden investointisuunnitelma. Myös rahoituslaskelma tarkentuu talousarvioprosessin edetessä.

Talousarvioesityksissä alustava investointikehys/-luettelo täsmennetään. Investoinneissa tulee budjetoida myös rahoitusosuudet. Valtuustoon nähden sitova taso on investointimenot ja -tulot investointikohteittain. Sitovana investointikohteena voi olla myös hankeryhmä, kuten tilapalvelun kohdentamaton investointimääräraha, joka jakautuu toteutusvaiheessa usealle eri hankkeelle. Talousarvioesitysten yhteydessä lautakunnat esittävät vastuualueensa investointien tavoitteet ja perustelut.

INVESTOINTIOHJELMA 2027-2031	koko hanke yht.	tot. Ennen 2027	2027	2028	2029	2030	2031
KONSERNIPALVELUT							
Ict; tietoliikenneverkko, tietokoneet, puhelimet, kopiokoneet			200 000	200 000	300 000	300 000	300 000
Hallinnon keskittämisen ohjelmistoratkaisut				30 000			
Paikkatietopalvelujen ohjelmistokehityshanke			12 000				
Maanhankinta ja maanhankintamenot			331 000	331 000	331 000	731 000	731 000
Maan myynti			-20 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Yritystonttien esirakentaminen (elinkeinopalvelut)			50 000	200 000	300 000	250 000	100 000
KONSERNIHALLINTO YHTEENSÄ			573 000	741 000	911 000	1 261 000	1 111 000
SIVISTYSPALVELUT							
Sivistystoimen tieto- ja viestintätek. laitteet			50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Piha- ja leikkivälineet			20 000	20 000	30 000	30 000	30 000
Kansalaisopiston irtaimistohankinnat	200 000	0	100 000	100 000			
Leppäveden liikuntapuisto	2 988 910	2 733 910					
Leppäveden liikuntapuisto			45 000		170 000		
Leppäveden liikuntapuiston sähköliittymä					40 000		
Kirkonkylän yleisurheilukentän peruskorjaus	600 000	0		60 000	540 000		
Kuhankosken koulun lähiliikuntapaikka*	302 949	100 000	100 000	120 000			
Vapaa-ajan olosuhteet, kohdentamaton investointi			35 000	35 000	35 000	35 000	
SIVISTYSPALVELUT YHTEENSÄ			350 000	385 000	865 000	115 000	80 000
TEKNISET PALVELUT							
Sivistyspalvelut, kiinteistöt:							
Koulujen ja päiväkotien piha-alueiden kunnostus			20 000	20 000	30 000	30 000	30 000
Kansalaisopisto/muutostyöt Kirkonkylän koululle	100 000		50 000	50 000			
Ruokapalveluprosessin muutostyöt kiinteistöissä	90 000		90 000				
Teknisten palveluiden kiinteistöt							
Ruokapalvelukeskus	3 200 000		3 200 000				
Pienet investoinnit:							
Kohdentamaton investointimääräraha			600 000	600 000	600 000	600 000	600 000
Tekninen toimi, kiinteistöt:							
Yhdyskuntatekniikka:							
Hulevesikohteiden peruskorjaukset			150 000				
Liikennealueet, puistot ja yleiset alueet			1 700 000	1 850 000	1 850 000	1 850 000	1 850 000
VT9-tiehankkeeseen liittyvät kunnan kadut, Lievestuore	1 000 000	500 000	500 000				
Kuhankosken kevytväylä	2 825 000		285 000	370 000	600 000	525 000	0
Tukipalvelut							
Ruokapalvelut, kalusto			120 000	20 000	20 000	20 000	20 000
TEKNISET PALVELUT YHTEENSÄ			6 607 000	2 910 000	3 100 000	3 025 000	2 500 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, NETTO			7 530 000	4 036 000	4 876 000	4 401 000	3 691 000
RAHOITUSOSAT JA MYYNTITULOT			-20 000	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ, BRUTTO			7 550 000	4 056 000	4 896 000	4 421 000	3 711 000

*Tot. Ennen 2027 sarakkeen luku on muutetun talousarvion luku

Rahoituslaskelma	TP 2025	TAM 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	4 317 795	7 790 380	6 205 910	9 126 199	9 730 989
Satunnaiset erät	1 108 538	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät					
Investoinnit					
Investointimenot	4 741 050	7 259 000	7 530 000	4 036 000	4 876 000
Rahoitusosuudet investointeihin	25 635	125 000	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovotustulot	31 366	20 000	17 020 000	20 000	20 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	742 283	676 380	15 695 910	5 110 199	4 874 989
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainojen lisäys	-1 238 612	-100 000	-14 000 000	0	0
Antolainojen vähennys	872 217	725 000	750 000	745 000	20 000
Lainakannan muutokset	2 659 907	-1 301 380	-2 445 910	-5 855 199	-4 894 989
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	21 367 761	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 394 164	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 313 690	-1 291 380	-2 435 910	-5 845 199	-4 884 989
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 416 204				
Rahoituksen rahavirta muutos	877 308	-676 380	-15 695 910	-5 110 199	-4 874 989
Rahavarojen muutos	1 619 591	0	0	0	0
Lainakanta 31.12.	111 786 616	110 485 236	108 039 326	102 194 127	97 299 138
Lainakanta €/asukas	5 944	5 908	5 787	5 485	5 235
Investointien tulorahoitus %	91,6 %	109,2 %	82,4 %	121,2 %	129,2 %
Sitova erä valtuustoon nähdessä					

Kilpailullisen toiminnan eriyttäminen

Kunnat harjoittavat pääosin verovarain rahoitettua lakisääteistä toimintaa. Verovarhoin rahoitettu lakisääteinen toiminta ja kilpailullinen toiminta eivät saa sekoittua toisiinsa, vaan kilpailullista toimintaa tulee pystyä seuraamaan erillisenä kokonaisuutena. Tämän vuoksi julkisyhteisön tai sen määräysvaltaan kuuluvan yksikön tulee eriyttää kirjanpito, kun se harjoittaa sekä markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa, että muuta toimintaa. Säännöksen soveltamisen kannalta keskeistä on tunnistaa julkisyhteisön kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettava taloudellinen toiminta. Markkinoilla tapahtuvasta toiminnasta on pidettävä erillistä kirjanpitoa eli toiminnalla on oltava oma kustannuspaikka.

Kilpailullisen toiminnan eriyttäminen tuo julkisyhteisöjen markkinoilla harjoitettuun toimintaan läpinäkyvyyttä, luo edellytyksiä markkinaperusteisen hinnoittelun varmistamiseen, ehkäisee julkisten varojen päätyä markkinoilla tapahtuvaan toimintaan ja turvaa tassapuolisia kilpailuedellytyksiä.

Talousarvion valmistelun yhteydessä palvelualueet käyvät läpi, onko kaikki palvelualueen toiminta lakisääteistä verovarain rahoitettua toimintaa, vai onko palvelualueilla kilpailullista toimintaa. Kilpailullisen toiminnan tunnistamiseksi pohditaan:

- Onko harjoitettu toiminta taloudellista
- Toimiiko julkisyhteisö samoilla markkinoilla yksityisten yritysten kanssa kilpailutilanteessa, jossa kilpailu voisi vääristyä

Jos todetaan, että palvelualueella on kilpailullista toimintaa, tulee toiminnalla olla omat kustannuspaikat vuoden 2027 toiminnan seurantaan ja raportointia varten. Kilpailullisen toiminnan tulot ja menot kirjataan erilliselle kustannuspaikalle. Vuoden loputtua toiminnasta laaditaan eriytetty tuloslaskelma yhdessä taloushallinnon henkilöstön kanssa.

Lisätietoa löytyy: <https://www.kkv.fi/kilpailuasiat/kilpailuneutraliteetti/kirjanpidon-eriyttaminen/>

Kuvaus käytänteistä

Lautakuntien talousarvioesityksiä varten on laadittu mallipohja. Tyhjä mallipohja löytyy P-asemalta TA 2027 kansioista. Lautakuntien valmiit talousarvioesityksen tallennetaan palvelualueen nimellä 14.10.2026 mennessä P/Taloushallinto/TALOUSARVIOT/TA 2027.

Talousarviossa käytetään fonttia Calibri, koko 11. Euromääräiset luvut esitetään muodossa 100.000 euroa tai 0,1 miljoonaa euroa (eli ei 100 000 €, 100t€, 0,1 m€ jne.). Pistettä käytetään tuhat –erottimena. Tekstissä käytetään ilmaisua ”euroa” tai ”miljoonaa euroa”. Talousarviossa pyritään välttämään lyhenteitä, jolloin kirjoitusasu pysyy yhtenäisenä ja ymmärrettävyys paranee.

Talousarvion menot, tulot ja kate ilmaistaan taulukossa. Vältetään tarkkojen euromääräisten lukujen ilmaisua talousarvion kuvailevissa teksteissä, sillä talousarvion luvut saattavat muuttua talousarvioprosessin aikana.

Lisäksi talousarvioluvut tulee tallentaa Accunaan kustannuspaikoittain ja tileittäin. Luvut tallennetaan kymmenen euron tarkkuudella arvonlisäverottomin hinnoin.

Sisäiset erät (tilit 4342, 4411, 4861)) sekä poistot (tilit 7100-7210) on tallennettu Accunaan. Tallennettuja lukuja ei saa muuttaa. Pienehköt sisäiset erät, joita ei voida täsmäyttää myyjän ja ostajan välillä budjetoidaan ulkoiselle tilille.

Käyttösuunnitelmat tulee vahvistaa tammikuun 2027 loppuun mennessä.
